

Grote koppels gespeende biggen

Anita Hoofs, VPB-S

Het opfokken van gespeende biggen in grote koppels is een praktische invulling van de verplichting in het vernieuwde Varkensbesluit tot het houden van biggen en vleesvarkens in stabiele groepen vanaf één week na het spenen.

Dit artikel gaat in op de meest gestelde vragen over het huisvesten van gespeende biggen in grote koppels.

Hoe zijn de productieresultaten van gespeende biggen opgefokt in grote koppels?

Uit onderzoek op het Varkensproefbedrijf te Sterkset in de beginjaren negentig blijkt dat met grote koppels biggen (30-100 biggen per hok) goede opfokresultaten te behalen zijn. De groeisnelheid van gespeende biggen in grote koppels was in dit onderzoek 20 tot 30 gram lager dan die van gespeende biggen in kleine koppels (10 biggen per hok) die bij spenen niet gemengd werden. De extra stressfactor door het bij opleg bij elkaar brengen van verschillende tomen biggen (rangordegevechten) is hier vermoedelijk een van de oorzaken. De voordelen wegen op tegen de iets lagere groeisnelheid:

- lagere huisvestingskosten (circa f 0,75 tot f 1,- per afgeleverde big);
- circa 25% minder arbeid (bijvoorbeeld kortere reinigingstijd afdeling, sneller inleggen);
- een beduidend betere productie in de vleesvarkenshouderij. De technische resultaten, de slachtkwaliteit en de gezondheid van vleesvarkens die opgefokt zijn in grote koppels en daarna opgesplitst zijn in kleinere eenheden op basis van gewicht (en dus niet meer gemengd worden), zijn duidelijk beter dan die van vleesvarkens die opgefokt zijn in kleine koppels en in de mesterij op basis van gewicht zijn gemengd. De groeisnelheid per dag was in het onderzoek 15 gram hoger, de voederconversie 0,09 eenheid lager en het vleespercentage 0,6% hoger. Ook was er een tendens tot een betere gezondheid van de dieren (kleiner aantal veterinaire behandelingen). Het saldo per vleesvarken, opgefokt in een groot koppel, was circa f 7,- hoger dan het saldo per afgeleverd vleesvarken opgefokt in een kleine koppel.

Hoe zit het met de controle en met het afleveren van de biggen?

Bij de controle van de biggen loopt de varkenshouder in het hok tussen de biggen in plaats van op de controlegang. Hierbij komen alle biggen in beweging. De wat tragere biggen zijn dan direct te herkennen. De controle in een groot koppel is dus directer en mogelijk hierdoor beter. Wel geldt dat naarmate het koppel groter wordt het overzicht verslechtert. Koppels groter dan 100 biggen worden dan ook uit oogpunt van controleerbaarheid niet aanbevolen. Het vangen van een individuele big is in een groot koppel lastiger dan in een klein koppel. Arbeidstechnisch gezien is het afleveren van de voorlopers uit een groot koppel ongunstiger dan het afleveren uit kleine koppels. De mogelijkheid om door middel van een verplaatsbaar hekwerk de biggen op te sluiten in een deel van het hok kan dit nadeel enigszins ondervangen. Bij het in één keer afleveren van het gehele koppel levert het houden van biggen in grote koppels arbeidstechnisch voordeel op (drijven van de biggen).

Wat is de optimale koppelgrootte?

De optimale koppelgrootte is bedrijfsafhankelijk en zal voor de meeste bedrijven liggen tussen de 25 en 100 biggen per hok. Een aantal aspecten speelt bij de keuze van de koppelgrootte een rol:

- Bedrijfsgrootte: het principe van all in - all out blijft gehandhaafd.
- Vaak zal het beter zijn om de koppelgrootte in de opfok een twee- of drievoud te laten zijn van de koppelgrootte in de vleesvarkenshouderij. Bij een gesloten bedrijfsvorm is dit in principe eenvoudig

te realiseren. Een vermeerderingsbedrijf moet hierover goede afspraken maken met zijn vaste afnemers. Selectie op basis van gewicht en conditie bij spenen is minder goed uitvoerbaar maar bij opleg in de vleesvarkensstal is dit dan beter uitvoerbaar, waardoor de koppels homogener worden. Als in de vleesvarkensperiode op sexe gescheiden gemest wordt, is het te overwegen om de biggen ook in de opfokperiode gescheiden op te fokken. Selectie op basis van gewicht in de vleesvarkensfase is dan beter uitvoerbaar.

Volledig rooster of halfroostervloer?

Conform het Varkensbesluit van 1998 is het toegestaan om gespeende biggen tot 10 weken (69 dagen en de individuele leeftijd telt, dus niet de gemiddelde leeftijd van een koppel) op een volledig roostervloer te huisvesten mits geen betonnen rooster wordt toegepast. Vanaf 70 dagen is een gespeende big een vleesvarken en geldt de norm van 0,12 m² dichte vloer per dier.

De technische resultaten en de gezondheid van biggen zijn, uitgaande van een goede gezondheid van

de biggen, niet verschillend bij een volledig en gedeeltelijk roostervloer. Een goede klimaatbeheersing is altijd belangrijk, maar bij een volledig roostervloer worden hier meer eisen aan gesteld dan bij een gedeeltelijk roostervloer (temperatuurbeheersing). Daarnaast geldt dat emissie-arme huisvesting, op basis van eenvoudige bouwkundige maatregelen bij een gedeeltelijk roostervloer, eenvoudiger is toe te passen dan bij volledig roostervloer. Als een opfokhok met gedeeltelijk roostervloer, goed ingericht is, is hokbevuiling met mest en urine beperkt.

Bij brijvoeding via een lange trog biedt de volledig roostervloer uit oogpunt van hygiëne voordelen. Wanneer in een biggenopfokafdeling met volledig roostervloer overgeschakeld wordt van kleine naar grote koppels ontstaat de kans op putventilatie, omdat de biggen niet meer verspreid over de afdeling liggen maar allemaal bij elkaar in een gedeelte van de afdeling. Door uitroken van de afdeling is het klimaat te controleren. Flappen in de put kunnen putventilatie voorkomen,

Welk voer- en drinkwatersysteem en hoeveel vreet- en drinkplaatsen zijn noodzakelijk?

Voor onbeperkte droogvoer- en drinkwaterverstrekking geldt één vreet- en één drinkplaats per 10/11 biggen. Voor droogvoeding zijn verschillende voersystemen op de markt:

- Brijbakken

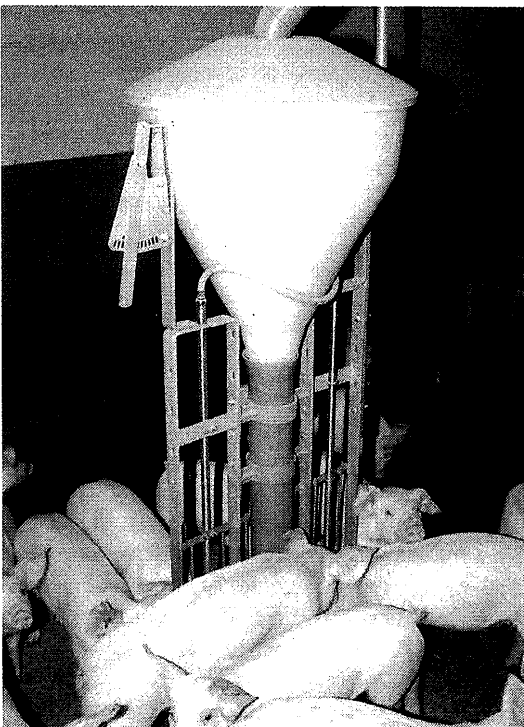
Brijbakken voor gespeende biggen worden in het algemeen niet meer geadviseerd. De start aan een brijbak is voor zwakkere biggen moeilijker dan aan een droogvoerbak met een separaat drinkbakje. Vaak gebruiken deze biggen de brijbak in de eerste dagen na het spenen hoofdzakelijk als drinkbakje. De methode om voer te krijgen kennen ze nog niet, met als gevolg een te lage voeropname.

- Droogvoerbakken met drinkbakjes

Het functioneren van droogvoerbakken met separate drinkbakjes in grote koppels zijn vergelijkbaar met het functioneren van dit voersysteem in kleine koppels.

- Buisvoersystemen

Buisvoerbakken zijn gecombineerde voer/drinkwatersystemen voor onbeperkte droogvoer- en drinkwaterverstrekking, die bij grote koppels big-

gen worden toegepast. De systemen bestaan uit een voorraadbunker, een ronde of rechthoekige trog die van alle kanten bereikbaar is en een drinkgedeelte aan beide zijden van de voertrog of twee drinknippels die geplaatst zijn in de trog. Leveranciers van buisvoerbakken geven aan dat er circa 30 tot 50 dieren per buisvoerbak gevoerd kunnen worden,

Uit een onderzoek in Sterksel naar het technisch functioneren van buisvoerbakken voor gespeende biggen blijkt dat buisvoerbakken, mits goed uitgevoerd, een goed functionerend voersysteem vormen voor gespeende biggen in grote groepen. De open constructie en het voorhanden zijn van meerdere vreetplaatsen op een centrale plaats lijkt een positief effect te hebben op de voeropname in de eerste dagen na het spenen (zien vreten doet vreten).

- Gedoseerde voeding via een lange trog

De laatste jaren zijn er droogvoersystemen speciaal voor grote koppels biggen ontwikkeld, waarbij alle biggen binnen een hok tegelijkertijd, meerdere malen per dag gedoseerd droogvoer verstrekt krijgen. Bij deze systemen kunnen de biggen in de eerste twee weken na het spenen allemaal tegelijkertijd vreten (het aantal vreetplaatsen is gelijk aan het aantal biggen). Het aantal voerbeurten per dag en de voerportie per voerbeurt zijn instelbaar. Op het Varkensproefbedrijf in Sterksel wordt in twee biggenopfokafdelingen al ruim drie jaar gewerkt met gedoseerde voerverstrekking via een lange trog. De eerste ervaringen zijn positief. De technische resultaten liggen op een goed niveau. De controle van de biggen is, doordat ze gelijktijdig vreten, eenvoudig uit te voeren. Met betrekking tot de gezondheid van de biggen (speendiarree en slingerziektecomplex) is geconstateerd dat deze problematiek tot nu toe niet tot nauwelijks is voorgekomen bij deze voersystemen. Een nadeel van dit voersysteem vormen de hogere investeringskosten.

Het mestgedrag sturen?

Een hok voor varkens kan in een aantal functiegebieden worden opgedeeld; lig-, mest-, vreet- en drinkruimte en activiteitenruimte. Om hokbevuiling

en ammoniakemissie te verminderen is het belangrijk dat de mestplaats goed te sturen is. De dieren kiezen als eerste een ligplaats. Bij deze keuze geven de dieren de voorkeur aan een warme, droge, tochtvrije en comfortabele plaats. Als de dicht uitgevoerde ligplaats te groot is, wordt een deel al snel gebruikt als mestplaats. De ligplaats moet vrij rustig zijn, dus buiten de looproutes liggen en ver van de activiteiten. Om het liggedrag te sturen zijn er enkele mogelijkheden:

klimaat, vloerverwarming/-koeling en vloeruitvoering. Als ze de ligplaats eenmaal hebben bepaald, gaan de dieren een mestplaats maken op enige afstand van de ligplaats, meestal in de hoek van een hok

Enkele mogelijkheden om het mestgedrag te sturen zijn: plaatsing van de voerbak en eventueel drinkbakje, afscheiding in de hokken en hokindeling. Daar waar de voerbak staat wordt in principe niet gemest. Een open hokafscheiding (spijlen) tussen hokken waar de mestplaats gewenst is, is een sturend element.

Zijn er Groen Label-systemen voor biggen in grote koppels?

Met betrekking tot emissie-arme huisvesting van gespeende biggen in grote koppels is in 1998 op het proefbedrijf in Sterksel veel onderzoek verricht. Voor zowel gedeeltelijk als volledig roostervloer zijn emissie-arme huisvestingssystemen ontwikkeld die berusten op eenvoudige bouwkundige maatregelen. In Praktijkonderzoek Varkenshouderij 12.6, december 1998, staan de ontwikkelde systemen omschreven. In de UAV (Uitvoeringsregeling Interimwet Ammoniak en Veehouderij) van december 1998 is het Delvris-systeem met schuine putwanden opgenomen. Dit systeem is toepasbaar bij grote koppels met 0,4 m² vloeroppervlak per big. Momenteel wordt gewerkt aan een beschrijving van dit systeem, zodat duidelijk wordt aan welke eisen het moet voldoen. De belangstelling vanuit de praktijk voor deze systemen is groot. Gezien het algemeen belang van deze systemen en het feit dat deze emissie-arme huisvestingssystemen niet firma-afhankelijk zijn, zal de georganiseerde landbouw de Groen Label-erkenning aanvragen. De verwachting is dat deze in 1999 wordt verkregen. ■